

AKADÉMIA POLICAJNÉHO ZBORU V BRATISLAVE
Katedra policajných vied
Sklabinská 1, Bratislava

Habilitantka: *JUDr. Miriam Odlerová, PhD.*

Názov habilitačnej práce: *Zbraň ako donucovací prostriedok príslušníkov Policajného zboru*

Oponent: *plk. doc. JUDr. Boris Löffler, PhD.*

Na základe menovania v habilitačnom konaní zo dňa za oponenta na posúdenie habilitačnej práce JUDr. Miriam Odlerovej, PhD., predkladám tento

OPONENTSKÝ POSUDOK

1. Aktuálnosť spracovanej témy a cieľ habilitačnej práce

Permanentné skúmanie zákonných podmienok vykonávania zásahov a používania donucovacích prostriedkov silovými zložkami je základným predpokladom prehlbovania princípov demokratického a právneho štátu. Občania Slovenskej republiky môžu pociťovať zasahovanie do svojich základných práv a slobôd najmä pri zákrokoch príslušníkov Policajného zboru, ktorí majú v zmysle zákona o Policajnom zbore možnosť využívať široko koncipovaný rámec oprávnení a donucovacích prostriedkov. Fatálne dôsledky pri takýchto zákrokoch máva najmä použitie zbrane. Je preto nevyhnutné neustále skúmať podmienky, ktoré príslušníkov Policajného zboru oprávňujú k jej používaniu berúc do úvahy ustálenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ale aj realizované služobné zákroky s použitím zbrane, ktoré boli vyhodnotené ako nezákonné.

Pre služobnú činnosť, a to najmä policajtov v priamom výkone štátnej služby, je tiež nevyhnutné, aby poznali všetky zákonné podmienky použitia zbrane, rozumeli im a dokázali ich pri služobných zákrokoch aplikovať. Takýmto spôsobom je možné eliminovať prípady, kedy dôjde k zraneniu alebo k usmrteniu osôb v dôsledku policajtovho nezákonného konania, ale aj naopak, policajt sa nebude báť zbraň v odôvodnenom prípade použiť a nebude sa obávať vyvedenia dôsledkov z jeho prípadného nezákonného konania.

Z uvedených dôvodov považujem spracovanú tému habilitačnej práce za vysoko aktuálnu a dôležitú pre policajnú prax. V habilitačnej práci sú teoretické poznania dopĺňané praktickými príkladmi, vlastnými hodnoteniami a názormi habilitantky, ktoré vychádzajú z aktuálnych vedeckých a odborných poznatkov.

Habilitantka si za cieľ stanovila analyzovať zákonné dôvody použitia zbrane ako donucovacieho prostriedku, porovnať ich s právnou úpravou použitia zbrane u iných policajno-bezpečnostných zložiek, poukázať na súčasné aplikačné problémy a tiež analyzovať súčasnú streleckú prípravu príslušníkov Policajného zboru. Môžem konštatovať, že tieto ciele sa

habilitantke podarilo naplniť a habilitačná práca tak ponúka široký pohľad na problematiku používania zbraní príslušníkmi Policajného zboru. Zdôrazňujem, že ide o spracovanie danej témy v právnej rovine, keďže habilitantka sa vo svojej práci nezaoberala taktickými aspektami používania zbraní pri služobných zákrokoch.

2. Hodnotenie zvolených metód spracovania habilitačnej práce

Habilitantka si na dosiahnutie stanoveného cieľa zvolila primerané vedecké metódy. Pre spracovanie teoretickej časti využila najmä analýzu právnych predpisov a príslušnej judikatúry a následnú syntézu získaných poznatkov, či komparáciu predmetných ustanovení zákona o Policajnom zbore k použitiu zbrane s právnymi predpismi upravujúcimi ostatné policajno-bezpečnostné zložky, Políciu Českej republiky a zaujímavý pohľad na problematiku priniesla komparáciou so zákonnými dôvodmi použitia zbrane políciou v Gréckej republike. Neopomenula ani historickú komparáciu, v rámci ktorej vytvorila ucelený prehľad o vývoji oprávnení a donucovacích prostriedkov polície na našom území od roku 1918.

Habilitantka zrealizovala aj empirický výskum súvisiaci so spracovanou problematikou, a to ako zodpovedná riešiteľka čiastkovej úlohy „Zbraň ako donucovací prostriedok príslušníkov Policajného zboru v Slovenskej republike – analýza právnej úpravy a streleckej prípravy“ v rámci vedeckovýskumnej úlohy realizovanej na Akadémii Policajného zboru v Bratislave „Analýza využitia donucovacích prostriedkov vo vybraných policajných službách“. V rámci dotazníkového prieskumu boli distribuované dotazníky pre vybrané útvary Policajného zboru v Bratislave a vybrané útvary Polície Českej republiky v Prahe. Habilitantka tiež skúmala názory policajtov na problematiku prostredníctvom vlastného dotazníka zameraného podrobnejšie na zbraň ako donucovací prostriedok, ktorého okruh respondentov bol zameraný širšie, nakoľko zahŕňal aj policajtov mimo priameho výkonu štátnej služby a to bez obmedzenia ich služobného zaradenia. Cieľom tohto dotazníka bolo zistiť, ako príslušníci Policajného zboru vnímajú právnu úpravu použitia zbrane, či streleckú prípravu považujú z hľadiska jej obsahu a rozsahu za dostatočnú pre výkon služby a ďalšie aspekty súvisiace s používaním zbrane počas služobnej činnosti.

Vzorku respondentov dotazníkových prieskumov z hľadiska ich počtu a zloženia a koncepciu dotazníkov považujem za primeranú pre zisťovanie relevantných výsledkov. Otázky v dotazníku boli položené tak, aby umožnili získať závery pre overenie stanovených hypotéz. Výsledky dotazníkov priniesli zaujímavé výsledky, od ktorých sa odvíjali aj habilitantkine odporúčania a návrhy pre prax.

Metódy použité v habilitačnej práci a spôsob ich využitia považujem za dostatočné vzhľadom k sledovanému cieľu. Práci by však určite prospelo, ak by habilitantka využila aj metódu riadených rozhovorov s policajnými funkcionármi (najmä služby poriadkovej polície) a inštruktormi streleckej prípravy, ktorá by mohla doplniť zistené informácie o ďalšie zaiste zaujímavé poznatky.

3. Hodnotenie dosiahnutých výsledkov

Habilitantke sa podarilo v druhej kapitole podrobne analyzovať právne podmienky použitia zbrane ako donucovacieho prostriedku príslušníkmi Policajného zboru. Logicky ich usporiadala a zatriedila od všeobecnejších ku konkrétnym. Preto sa najskôr zamerala na podmienky vykonávania služobných zákrokov, pričom charakterizovala aj základné zásady ich vykonávania a neopomenula ani dôležitý test proporcionality, ktorý by mal predchádzať každému zásahu zo strany polície do základných ľudských práv a slobôd. Následne analyzovala všeobecné podmienky použitia donucovacích prostriedkov stanovené v § 50 ods. 3 a 4 a v § 63

– 68 zákona o Policajnom zbere a všeobecné podmienky pre každé použitie zbrane stanovené v § 61 ods. 3 a 4 zákona o Policajnom zbere. Podrobne sa venovala osobitným podmienkam stanoveným pri jednotlivých dôvodoch použitia zbrane v § 61 ods. 1 zákona o Policajnom zbere. Môžem skonštatovať, že takýmto spôsobom sa habilitantke podarilo vytvoriť ucelený systém poznatkov k zákonným dôvodom použitia zbrane

Komparáciou s ostatnými právnymi predpismi sa podarilo odhaliť zaujímavé výsledky – napr. aj veľmi podobne koncipovaný zákon o Polícii Českej republiky minimálnymi rozdielmi v jednotlivých ustanoveniach k použitiu zbrane stavia policajtov v Českej republike v rovnakých prípadoch do odlišnej právnej situácie v porovnaní so zákonom o Policajnom zbere. Výber právnych predpisov, s ktorými bol porovnávaný zákon o Policajnom zbere, habilitanka náležite zdôvodnila.

V Gréckej republike došlo v roku 2003 k zmene právnych predpisov vo vzťahu k noseniu a použitiu strelných zbraní policajtmi. Aj v súvislosti s prebiehajúcim konaním pred Európskym súdom pre ľudské práva (sťažnosť č. 50385/99) bol prijatý zákon č. 3169/2003 Nosenie zbraní, použitie strelných zbraní policajtmi, školenie a ostatné ustanovenia. Porovnaním predmetných ustanovení tohto zákona so zákonom o Policajnom zbere habilitanka upozornila na podobné a odlišné podmienky pre nosenie a použitie zbrane, pričom úplne odlišná koncepcia gréckeho zákona ponúka aj iný pohľad na skúmanú problematiku. Uvedený zákon pri samotnej streľbe rozlišuje tri spôsoby, akými sú oprávnení policajti strieľať (streľba proti objektu, streľba proti osobe s cieľom zraniť ju a streľba proti osobe s cieľom zabiť ju) a podmienky takejto streľby.

Súčasťou empirickej časti habilitačnej práce bolo aj vyhodnotenie dotazníkov. V rámci spomínanej vedeckovýskumnej úlohy boli vyhodnocované odpovede 137 respondentov z Bratislavy a 175 respondentov z Prahy. Dotazník bol zameraný na všetky používané donucovacie prostriedky. Respondentmi boli policajti zo základných útvarov a špecializovaných útvarov Policajného zboru a Polície Českej republiky. Dôvodom pre výber týchto respondentov bola skutočnosť, že ide o policajtov v priamom výkone štátnej služby, u ktorých je najvyšší predpoklad používania donucovacích prostriedkov vrátane zbrane. Uvedené potvrdil aj fakt, že viac ako polovica týchto respondentov zhodnotila nosenie niektorého z donucovacích prostriedkov na viac ako 86% počas služby. Druhý dotazník vyplnilo 508 respondentov – príslušníkov Policajného zboru z celej Slovenskej republiky bez ohľadu na ich služobné zaradenie. Vyhodnotenie oboch dotazníkov prinieslo rozdielne výsledky, a preto habilitanka ďalej skúmala príčiny zistených rozdielov. Rozdiely vysvetlila zložením respondentov, odlišnou koncepciou otázok, distribúciou a zberom dotazníkov.

Dotazníky priniesli zaujímavé výsledky toho, ako vnímajú policajti právnu úpravu použitia zbrane ako donucovacieho prostriedku, nakoľko je pre nich zrozumiteľná a aplikovateľná, a tiež ako vnímajú streleckú prípravu z hľadiska jej obsahu a rozsahu.

V súlade s uvedeným habilitanka v šiestej kapitole navrhla odporúčania, ktoré rozdelila do troch oblastí, a to do oblasti legislatívy, streleckej prípravy, ale aj technického a iného vybavenia príslušníkov Policajného zboru a útvarov Policajného zboru prostriedkami, ktoré môžu byť v niektorých prípadoch použité namiesto zbrane.

4. Hodnotenie formálnej a obsahovej stránky habilitačnej práce

Habilitačná práca má 183 strán vrátane príloh a je rozčlenená do šiestich kapitol, úvodu, a záveru, je doplnená o obrázky, grafy a tabuľky. V 150 poznámkach pod čiarou sú uvedené referencie na použité zdroje a vysvetľujúce odkazy. Referencie na použité zdroje, ako

aj zoznam literatúry, poukazujú na dostatočné množstvo relevantných odborných zdrojov použitých pri spracovaní habilitačnej práce. Ako zdroje habilitantka tiež uvádza svoje doterajšie publikácie, čo svedčí o skutočnosti, že sa danej téme venuje dlhodobo. Použitá literatúra je najmä slovenská a česká, čo súvisí s témou habilitačnej práce a jej obsahom, ktorý v značnej miere tvorí analýza slovenských právnych predpisov.

Prvá kapitola habilitačnej práce mapuje historický vývoj polície od roku 1918 po súčasnosť s akcentom na zákonné dôvody použitia zbrane. Pre celistvejší obsah tejto kapitoly je doplnená aj o oprávnenia policajtov v jednotlivých obdobiach, nakoľko použitie zbrane s nimi úzko súvisí.

Z teoretickej časti habilitačnej práce považujem za nosnú najmä druhú kapitolu, ktorá je podrobnou analýzou zákonných podmienok použitia zbrane príslušníkmi Policajného zboru. V podkapitole 2.4 sú podrobne vysvetlené jednotlivé podmienky použitia zbrane v zmysle § 61 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, analyzované pojmy, pričom habilitantka dáva do pozornosti niektoré odlišné výklady v odbornej literatúre a poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Pre komplexnosť spracovanej problematiky nechýba ani analýza ďalších donucovacích prostriedkov, ktoré so zbraňou súvisia, a to úder strelnou zbraňou, hrozba zbraňou a varovný výstrel do vzduchu.

Tretia kapitola komparuje zákonné dôvody použitia zbrane v zákone o Policajnom zbore a odlišných zákonoch upravujúcich ozbrojenú zložku vrátane českej a gréckej polície. Poukazuje na dôležitosť každého slova v právnej norme, kedy aj na pohľad minimálne odlišnosti spôsobujú rôzny pohľad na zákonnosť použitia zbrane. Príklad gréckej právnej úpravy zasa prináša odlišnú koncepciu zákona a je zaujímavým obohatením habilitačnej práce.

Keďže výsledok streľby policajta a jeho istoty pri používaní zbrane závisí aj od skutočnosti, v akých intervaloch a akým spôsobom sa na ňu pripravuje, obsahom štvrtej kapitoly je strelecká príprava. Tu vidieť menší prínos habilitantky k problematike, nakoľko vychádza primárne z interných predpisov, avšak účel tejto kapitoly je možné vidieť najmä v kontexte s empirickou časťou. Ako som už uviedol, k tejto problematike by boli prínosné informácie získané od inštruktorov streľby.

V piatej kapitole je uvedená metodológia a výsledky realizovaného výskumu. Sú v nej vyhodnotené oba dotazníky a porovnané výsledky. Habilitantka z výskumu vyvodila záver, že v súčasnosti medzi príslušníkmi Policajného zboru v Slovenskej republike evidujeme v určitej miere potrebu precíznejšej právnej úpravy použitia zbrane v zákone o Policajnom zbore alebo v interných predpisoch a tiež sa podľa nej potvrdila aj potreba prehodnotenia streleckej prípravy.

V súvislosti s výsledkami empirickej časti sú v šiestej kapitole uvedené odporúčania a návrhy pre prax. V tejto časti mohla byť habilitantka ešte viac konkrétna a táto kapitola mohla byť spracovaná podrobnejšie. Napriek tomu však uvedené návrhy môžu byť považované za pomerne jasné východiská pre určité konkrétne zmeny tak v právnych predpisoch, ako aj v koncepcii streleckej prípravy, či využívania technických prostriedkov.

Habilitačná práca vykazuje v zmysle protokolu o kontrole originality zhodu 9,65%, najvyššia čiastková zhoda je uvedená 0,71%, pričom väčšina textu, ktorá bola označená ako zhodná, bola v práci riadne odcitovaná s uvedením zdroja. Pri neodcitovaných textoch išlo o parafrázy zákonných ustanovení a všeobecne známe poznatky.

5. Záverečné hodnotenie

Habilitačná práca JUDr. Miriam Odlerovej, PhD. spĺňa všetky formálne a obsahové náležitosti kladené na takýto druh kvalifikačných prác. Spracovaná téma je aktuálna, spracovaná komplexne vhodnými vedeckými metódami z teoretického aj praktického hľadiska. Vzhľadom na uvedené mám za to, že habilitantka preukázala svoju schopnosť vedeckej tvorivej činnosti v príslušnom odbore.

Habilitačnú prácu odporúčam k obhajobe v rámci habilitačného konania a po jeho úspešnom absolvovaní navrhujem udeliť habilitantke vedecko-pedagogický titul „docent“ v študijnom odbore 9205V00 „Bezpečnostné vedy“.

Otázky k obhajobe habilitačnej práce:

1. V odporúčaníach a návrhoch pre prax okrem iného uvádzate aj *„pravidelnú teoretickú prípravu za podmienok použitia zbrane policajtom podľa zákona o Policajnom zbore“*. Vysvetlite, ako si uvedené predstavujete v praxi – kto by mal túto prípravu vykonávať, kto by sa jej mal zúčastňovať a v akých časových intervaloch by mala prebiehať?
2. V dotazníkoch sa respondentov pýtate na ich názory na právnu úpravu použitia zbrane v zákone o Policajnom zbore. Aký je Váš názor na súčasné znenie predmetných zákonných ustanovení, príp. aké zmeny (týkajúce sa priamo zákona o Policajnom zbore) by ste navrhla?

V Bratislave, dňa 10. 10. 2020

plk. doc. JUDr. Boris Löffler, PhD.
oponent